

NEUSHOORNHOEFBEEN EN HYENACOPROLIET VAN MAASVLAKTE 2

Menig WPZ-lid is in zijn (of haar) vrije tijd te vinden op de stranden van de Maasvlakte 2 op zoek naar die ene mammoetkies, of dat perfecte woelmuismolaartje. Sinds kort is ook Bas Perdijk een begenadigd zoeker. Bas is sinds 1981 gespecialiseerd preparateur en werkt ook sinds 1993 voor het Naturalis Biodiversity Center als preparateur. Niet alleen de pleistocene vondsten hebben zijn interesse, ook twee aangespoelde futen, een aalscholver en een bruinvis zijn verzameld en in de eigen verzameling gestopt, of meegenomen voor de collectie van Naturalis. In deze editie van Topvondst zullen we twee interessante pleistocene vondsten van Bas nader bespreken.

Overblijfselen van de wolharige neushoorn (*Coelodonta antiquitatis*) worden zeer regelmatig in ons land en op de bodem van de Noordzee tussen Engeland en Nederland gevonden. Helaas vinden we alleen veel minder resten terug dan van zijn tijdgenoot de wolharige mammoet (*Mammuthus primigenius*) door de solitaire levensstijl van de wolharige neushoorn. In Nederland komt de wolharige neushoorn voor vanaf het Saaliën, in het late Midden-Pleistoceen, ongeveer 250.000 jaar geleden. Aan het eind van de laatste ijstijd (Weichselien) is deze soort in Nederland uitgestorven (Mol & de Vos, 2001).

Het bot dat Bas vond in januari van 2013 aan de zuidkant van Maasvlakte 2 is maanvormig en aan de zijkanten taps toelopend. Aan de voorkant bevinden zich diepe richels en aan de achterkant is het geheel iets concaaf. Het gehele bot is ongeveer 6,5 centimeter lang en 3,5 centimeter hoog. Voor een sluitende identificatie werd het bot voorgelegd aan Naturalis Biodiversity Center. Daar bleek dat het ging om een hoefbeen van de wolharige neushoorn. Een bijzonder vondst: de wetenschappelijke collectie van Naturalis bevatte geen eens vergelijkingsmateriaal op dit vlak.

De wolharige neushoorn is net als onze de huidige neushoorn een onevenhoevig dier, met drie tenen per voet. Elke teen heeft drie kootjes, waarvan het onderste kootje het hoefbeen is (phalange III). Deze wordt nog omgeven door een hoef van keratine. Omdat keratine veel sneller vergaat dan bot zijn in Nederland nog nooit echte hoeven van wolharige neushoorns gevonden. Daarom zijn deze hoefbeenderen zo belangrijk voor het onderzoek en de reconstructie van de wolharige neushoorn.

De diepe richels op de schuine zijde van het hoefbeen zijn het gevolg van de grote hoeveelheid bloedvaten

Bas en zeehond op Maasvlakte 2

De coproliet van verschillende kanten bekeken

die naar de hoef liepen. Vergelijking: bij het recente paard (*Equus ferus caballus*) is de hoef na de nieren en de lever het orgaan is dat van het meeste bloed wordt voorzien (www.hoefnatuurlijk.nl).

Een zeer bijzondere vondst, maar daarmee zijn we er nog niet.

DE COPROLIET

Later dat jaar vond Bas een kegelvormig object, waarvan hij meteen wist wat het was zodra hij het had opgepakt: een coproliet! Coprolieten van de Maasvlakte 2 zijn de stille getuigen van de aanwezigheid van de Laat-Pleistocene grottenhyena (*Crocota crocuta spelaea*). Deze uitwerpselen blijven zo goed bewaard omdat het dieet van de grottenhyena niet alleen bestaat uit het vlees van zijn prooi, maar ook de

botten. De gemalen botten komen via het verteringssysteem van de hyena terecht in de uitwerpselen, die 50.000 jaar later kunnen worden opgeraapt van het strand.

Coprolieten van de grottenhyena worden vaker aangetroffen op de Maasvlakte 2, maar waarschijnlijk is nog niet eerder zo'n groot exemplaar gevonden. De coproliet is licht conisch, met een omtrek van 20,5 centimeter, en een hoogte van 6 centimeter.

De grottenhyena (*Crocota crocuta spelaea*) is goed bekend uit de mammoetfauna. Het roofdier moet een normale verschijning zijn geweest 100.000 tot 25.000 jaar geleden. In de Noordzee (en op de stranden van Hoek van Holland, Monster en Maasvlakte 2) zijn veel sporen van hyena's opgevest. Niet alleen in de vorm van skeletelementen, maar vooral ook door vraatsporen die

op de botten van bijvoorbeeld wolharige mammoet en wolharige neushoorn achtergelaten zijn (Mol et al, 2010).

Een grote wens van Bas is dat er wellicht in de toekomst gekeken worden naar de inhoud van de coproliet en er zo achter te komen wat dit betreffende dier gegeten heeft.

LITERATUUR

Dick Mol & John de Vos (2010) Ontmoeting met de wolharige neushoorn, een bewoner van de mammoet-steppe. *Grondboor & Hamer nr. 4*, pagina's 2-10

Dick Mol, Wil Borst, Jelle Reumer (2010) De eerste fossiele hyenakeutel uit de Noordzee. *Straatgras 22-5*, pagina's 91-93

AUTEUR
JODY MIJTS